

УДК 33
ББК 65.9
С-18

**РУШИД СОҶАИ САЙЁҲӢ ҲАМЧУН
ОМИЛИ ТАНЗИМИ БОЗОРИ
МЕҲНАТИ МИНТАҚА**

Сайдуллоева Дилором Каримовна – дотсенти кафедраи идоракунии иқтисодиёт ва маркетинг МДТ ДДХ ба номи академик Б.Гафуров, (Чумхурии Тоҷикистон, ш. Хуҷанд), e-mail: dsaidullaeva@mail.ru

**РАЗВИТИЕ ИНДУСТРИИ ТУРИЗМА
КАК ФАКТОР РЕГУЛИРОВАНИЯ
РЕГИОНАЛЬНОГО РЫНКА ТРУДА**

Сайдуллоева Дилором Каримовна – доцент кафедры управления экономикой и маркетинга Худжандского государственного университета имени академика Б.Гафурова, г.Худжанд Республики Таджикистан, e-mail: dsaidullaeva@mail.ru

**DEVELOPMENT OF THE TOURISM
INDUSTRY AS A FACTOR OF THE
REGIONAL LABOR MARKET
REGULATION**

Saidulloeva Dilorom Karimovna - Associate Professor of the Department of Economic Management and Marketing Khujand State University named after of the Academician B. Ghafurov, Khujand city, Republic of Tajikistan, e-mail: dsaidullaeva@mail.ru

Калидвожаҳо: сайёҳӣ, бозори меҳнати минтақавӣ, рушиди минтақавӣ, захираҳои меҳнатӣ, танзими мақсаднок, амнияти иқтисодӣ

Дар мақола дурнамои рушиди баҳши сайёҳӣ ҳамчун яке аз омилҳои танзимкунандаи вазъи бозорҳои меҳнати минтақавӣ баррасӣ шудааст. Инчунин, мушкилоти марбут ба нақши баҳши сайёҳӣ ва вазъи бозори меҳнати минтақавӣ, сатҳи амнияти иқтисодии минтақа, пасти кардани шиддати иҷтимоӣ ва амалӣ намудани имкониятҳои танзими мақсадноки истифодаи захираҳои меҳнатӣ дар минтақа аз нигоҳи равандроҳои таъмини рушиди устувори минтақа, ки ҳалли онҳо дар оянда барои баланд бардоштани сатҳи сайёҳӣ заминаҳои зарурӣ фароҳам меорад, пешниҳод карда шудаанд.

Ключевые слова: туризм, региональный рынок труда, развитие региона, трудовые ресурсы, целенаправленное регулирование, экономическая безопасность

В статье рассматриваются перспективы развития сферы туризма как одного из факторов регулирования состояния региональных рынков труда. Также представлена проблематика, связанная с ролью туристской сферы и состоянием регионального рынка труда, с точки зрения процессов обеспечения устойчивого развития региона, разрешение которой в перспективе создает предпосылки к повышению уровня экономической безопасности региона, снижению социальной напряженности и к реализации возможностей целенаправленного регулирования использования трудовых ресурсов региона.

Key words: tourism sphere, regional labour market, development of the region, work force, human resources, purposeful regulation, economic security

The article is dedicated to the prospects of development of tourism sphere as one of factors of regulation of a state and conditions of regional labour markets. The clause broaches a point of connection perspective and a role of the tourism sphere and a state of regional labour market in processes of ensuring sustainable development of the region, that in long terms creates prerequisites to increase in level of economic security of the region, decrease in social tension and realization of opportunities of purposeful regulation of human resources use in the region.

Равандҳои иқтисодие, ки ҷӣ дар минтақаҳо ва ҷӣ дар кишвар ба амал меоянд, бештар аз вазъи бозори меҳнат вобастаанд. Баробари гузаштан ба иқтисоди бозор аз нав дида баромадан ва азнавсозии кулли муносибатҳои истеҳсоли, аз ҷумла муносибатҳои меҳнатӣ ба амал омад. Барои рушиди мутаносиби иқтисодиёти кишвар системаи бозорҳои ба ҳам алоқаманд, ки вазифаҳои мушаххаси худро иҷро мекунанд, зарур аст. Маҳз фаъолияти пурсамар, беҳтарин, оптималии ин низоми бозорҳо дар

заминаи рушди иқтисоди кишвар ба натиҷаҳои баландтарин ноил хоҳад шуд. Бозори меҳнат, ки унсури ин низом буда, вазифаи муҳими муттаҳидшавӣ, муттаҳидсозии омилҳои истеҳсолотро иҷро мекунад, илова бар ин, механизмҳои бозори меҳнат ба нигоҳ доштани мувозинат дар тақсимои омилҳои истеҳсолот нигаронида шудаанд. Мавҷудияти бозори меҳнат тақсим ва аз нав тақсимкунии меҳнатро дар соҳаҳо ва сохторҳои гуногун дар сатҳҳои гуногун (минтақаҳо, байниминтақаҳо, кишварҳо) таъмин менамояд [2; 5–7]. Бозори муътадили меҳнат имкон медиҳад, ки ҳолатҳои бӯхроние, ки дар натиҷаи бесамарии системаи шуғли аҳоли, ақибмонӣ ва статикӣ сохторҳои соҳавӣ, ҳудудӣ ва касбӣ ба вучуд меоянд ва тезутунд мешаванд, мубориза баранд. Бозори меҳнат як системаи муносибатҳои байни се унсур мебошад:

- давлат ҳамчун кафили риояи қонунҳои меҳнат, инчунин ҳифзи иҷтимоии аҳолии аз ҷиҳати иқтисоди ғайрӣ, ғайр аз ин давлат ҳамчун корфармо (корхонаҳои давлатӣ, муассисаҳои давлатӣ - хизмати давлатӣ) баромад мекунад, ки талаботро барои меҳнат ташкил медиҳад;

- соҳибкорӣ (соҳибкорон, соҳибони воситаҳои истеҳсолот, корфармоён), ки талаботро ба қувваи корӣ низ ба вучуд меорад;

- аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ ғайрӣ, ҳамчун одамони бевоситаи меҳнат, ки соҳиби қувваи корӣ, нерӯи меҳнатӣ мебошанд, таъминоти меҳнатиро ба вучуд меоваранд.

Равандҳои марбут ба тақдирҳои шуғли аҳоли, танзими бозори меҳнат асосан дар сатҳи минтақавӣ ба амал меоянд ва тавассути бунёди корхонаҳо, ташкилотҳои нав, рушди корхонаҳои мавҷуда, оптимизатсияи фаъолияти муассисаҳои давлатӣ, васеъ ва инкишоф додани инфраструктура. Дар шароити ҷустуҷӯи роҳҳои нави танзими бозорҳои меҳнати минтақавӣ, сайёҳӣ як макони ҷолиб барои татбиқи кӯшишҳо ба назар мерасад. Айни замон соҳаи сайёҳӣ як бахши хеле ояндадори иқтисодӣ аст, ки аз ҷумла бо афзоиши якбораи аҳамияти иҷтимоӣ иқтисодии он ва рушди босуръати он на танҳо дар кишварҳои пешрафтаи ҳориҷӣ, балки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон низ шарҳ дода мешавад. Дар маҷмӯъ, рушди соҳаи сайёҳӣ, ки бешубҳа таъсири назарраси мултипликатории иқтисодӣ дорад, на танҳо ҳамчун омилҳои ташаккули маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ муҳим аст, балки метавонад сифати зиндагии мардумро беҳтар гардонад, шиддати иҷтимоиро коҳиш диҳад. Ҳамин тариқ, дар шароити муосир рушди сайёҳӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон як мушкилии ҷиддӣ ва вазифаи муҳими давлатӣ ба ҳисоб меравад. Дар баробари ин, иқтисодии сайёҳии кишварӣ мо пурра истифода намешавад, дар робита ба рақобатпазирии соҳаи сайёҳӣ ҳанӯз ҳам вазифаҳои калидӣ оид ба баланд бардоштани сифат ва дастрасии маҳсулоти сайёҳии ватанӣ, инчунин баланд бардоштани сатҳи огоҳии истеъмолкунандагон дар бораи туризм вучуд доранд. Сатҳи пасти хароҷот барои рушди соҳаи сайёҳӣ, пеш аз ҳама, ба имкониятҳои ками бучет вобаста аст.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои рушди соҳаи сайёҳӣ тамоми шароит мавҷуд аст - ин мероси ғании фарҳангӣ ва анъанаҳои гуногуни минтақаҳо ва гуногунии табиӣ мебошад, илова бар ин, кишвар дорои обу ҳавои ногаҳон аст. Яке аз хусусиятҳои муайяншудаи туризм дар Ҷумҳурии Тоҷикистон гуногунии намудҳои он мебошад. Намудҳои сайёҳии маъмултарин дар кишвар:

- Сайёҳии экскурсиягӣ ё таълимӣ.
- Сайёҳии экстремалӣ.
- Сайёҳии экологӣ.
- Сайёҳии зиёратӣ.
- Сайёҳии соҳилӣ ва саломатӣ.
- Сайёҳии тичорӣ.

Сайёҳии тичорӣ, ки дар бозори сайёҳии мо суръат гирифта истодааст, сол аз сол бештар муштариёни корпоративиро ҷалб мекунад. Турҳои корпоративӣ инфиродӣ ё эксклюзивӣ тичорӣ, ки барои то ҳадди имкон самаранок ва камхарҷ кардани сафар тарҳрезӣ шудаанд - ҳамаи ин туризми корпоративӣ, унсури ҷудонашавандаи кори муваффақи ҳар як ширкат мебошад. Хидматҳое, ки дар туризми тичоратӣ пешниҳод мешаванд: брон кардани меҳмонхонаҳо, ташкили семинарҳо, конференсҳо, сафарҳои корӣ, ҷорабинҳои корпоративӣ, ташкили турҳои экологӣ ва илмӣ, турҳои ҳавасмандкунанда ва ғайра. Гуногунии намудҳо ва шаклҳои туризм имкони таъсиси намудҳои гуногуни инфрасохтор, инчунин зарурати таъмини кадрҳои соҳибхтисос барои кори доимӣ ва кадрҳои кори муваққатиро муайян мекунад.

Хусусияти дигари хоси саноати сайёҳӣ мавсимии баъзе намудҳои сайёҳӣ мебошад. Бисёре аз муаллифони мегӯянд, ки соҳаи сайёҳӣ дар натиҷаи тағйирёбии давра ба давра дар шароити иқлим дар давоми сол ба омилҳои мавсимӣ таъсир мерасонад. Мавсимии мавзӯҳои сайёҳӣ дар бозори меҳнати минтақа низ зоҳир гардида, дар тамоюли тағйирёбии тавлиди ҷойҳои корӣ дар соҳаи хизматрасонӣ, шиддатнокӣ боркунӣ воситаҳои нақлиёт, иншооти ҷойгиркунӣ, тарабхонаҳо ва аттракционҳо зоҳир мегардад. Ҳамчунин бояд ба назар гирифт, ки ба пурборшавии ҷойҳои боздидҳои суннатии туристӣ ба ғайр аз хусусиятҳо ва падидаҳои табиӣ иқлимӣ, ҷашнҳои миллӣ ва динӣ, таътилҳо, ҷорабинҳои бузурги тафриқа низ таъсир мерасонанд. Дар ин гуна давраҳо шиддати ҷараёни сайёҳӣ зиёд мешавад.

Сарбории корхонаҳои инфрасохтори сайёҳӣ, инчунин савдо дар ин давра дар як муддати кӯтоҳ хеле меафзояд. Корхонаҳои хизматрасонӣ дар ин давра ба таври илова кормандонро ба кор ҷалб мекунанд, ки ин ба вазъи бозори меҳнати минтақа низ таъсир мерасонад. Бояд гуфт, ки дар айни замон бо назардошти шаклҳои гуногуни сайёҳӣ, ки баъзеи онҳо ба мавсими инвариант (конгресс, тичорат, илмӣ, носталги, фарҳангию маърифатӣ ва ғайра) вобаста аст, инчунин рушди фарҳангӣ, маърифатӣ ва инфрасохтори мавзёҳои қолибтарин, хусусияти мавсимии сайёҳӣ асосан барҳам дода шуда, сафарҳои туристӣ тамоми сол сурат мегиранд. Хусусияти сеюм ва муҳимтарин, ки барои баҳши сайёҳӣ хос аст, мураккабии хизматрасонии сайёҳӣ мебошад. Ҳар як сафари сайёҳӣ якҷанд марҳилаҳоро дар бар мегирад ва аз унсурҳои зиёд иборат аст. Дар баробари ин, ғайриқаноатбахш ё ошкоро паст будани сифати хизматрасонӣ ақаллан дар яке аз марҳилаҳо метавонад таассуроти тамоми комплекси хизматрасонии сайёҳиро вайрон карда, шумораи ташрифҳои сайёҳиро кам кунад. Таъмини сифати маҳсулоти туристӣ ба таъмини кадрҳои соҳаи туризм дар минтақа асос меёбад, ки унсурҳои он дар бозори меҳнати минтақавӣ амалӣ карда мешаванд.

Талаботи соҳаи сайёҳӣ, бозори хизматрасонии сайёҳӣ ба кадрҳо аз як тараф метавонад ба таври даврӣ (аз мавсим ба мавсим) мутобиқи марҳилаи татбиқи сикли фаъолиятҳои фароғатӣ ва вобаста ба рушд ва ба даст овардани профилҳои нави сайёҳӣ ва фароғатӣ аз рӯи самтҳо қонеъ карда шавад. Дар натиҷа, зарурати таъмини соҳаи сайёҳии босуръат рушдбанда бо кадрҳои аз рӯи доираи касбу кор ва сатҳи маҳорати гуногун ба миён меояд, вале бо ҳамин талабот ба сифати кор ҳамчун кафили сифати баланди хизматрасонии сайёҳӣ ташаккул меёбад. Вобаста ба ин, дар вилоят инфрасохтори тайёр кардан, бозомӯзӣ, такмили ихтисоси кормандони соҳаи сайёҳӣ, инчунин таҳияи механизми танзими бозори меҳнат бо миёнаравии рушди соҳаи сайёҳӣ идома дорад. Дар баробари ин бояд қайд кард, ки талабот ба қувваи корӣ дар бозори меҳнати вилоят на танҳо аз рӯи талабот ба хизматрасониҳои сайёҳӣ (яъне хусусиятҳои беруна) меафзояд, балки инчунин бо сохтори таҳассусии кормандон, системаи идоракунии дар корхонаю муассисаҳои соҳаи сайёҳӣ, хусусияти назорати меҳнатӣ (яъне хусусиятҳои дохилӣ, ки ба хизматрасониҳои сайёҳӣ мусоидат мекунанд) муайян карда мешавад. Илова бар ин, ба вазъи бозори меҳнат хусусиятҳои иҷтимоии низоми минтақавӣ, яъне он ғояҳо ва консепсияҳо, арзишҳо ва эътиқодҳои, ки дар ҷомеа дар сатҳи минтақавӣ ё дар муҳити мушаххаси иҷтимоӣ касбии вилоят таъсир мерасонад. Омӯзиши таҷриба ва амалияи рушди соҳаи туризм на танҳо аз нуқтаи назари муайян кардани самтҳои нави рушди он, шаклҳои нави ташкили он, балки аз нуқтаи назари дарёфти имкониятҳои истифодаи ин соҳа барои ҳалли масъалаҳои мушкилоти рушди иқтисодии минтақавӣ ва танзими бозорҳои минтақавии меҳнат [4] зарур аст. Ин самт ба муносибати паҳн шудани назарияҳои радикалии бозори меҳнат аҳамияти махсус пайдо мекунанд, ки аз он далолат мекунанд, ки ташаккули шугъл ва танзими бозори меҳнат на танҳо дар сатҳи ҷумҳурӣ ва минтақавӣ, балки дар сатҳи соҳаҳои алоҳидаи саноат низ сурат мегирад. Дар сатҳи минтақавӣ рушди соҳаи сайёҳӣ яке аз самтҳои муҳими диверсификатсияи иқтисодиёт ва баланд бардоштани самаранокии истифодаи иқтисодии захиравии минтақа, аз ҷумла захираҳои меҳнатии минтақа мебошад. Зеро самт ва суръати рушди он бештар аз самаранокии фаъолияти низоми иҷтимоӣ иқтисодии минтақа ва илова бар ин, сатҳи сифати зиндагии аҳоли вобаста аст, вазъ дар бозори меҳнати минтақавӣ яке аз параметрҳои мебошад, ки вобаста ба он аксари нишондиҳандаҳои рушди иҷтимоӣ иқтисодии минтақа тағйир меёбад [1; 3].

Маҳз аз ҳамин сабаб бозори меҳнати минтақавӣ ба механизмҳои нави самараноки танзими он ниёз дорад. Тамоюлҳо дар бозорҳои меҳнати минтақавӣ нишон медиҳанд, ки шумораи одамоне, ки дар иқтисодиёт машғуланд, асосан коргарони дорои маълумоти миёнаи касбӣ ва олии мебошанд. Ин вазъият гувоҳӣ медиҳад, ки корфармоён талаботро нисбат ба дониш, малака ва маҳорати муайяни кормандон баланд мебардоранд, илова бар ин, корфармоён омезиши касбҳо, мавҷудияти донишу малакаи амиқ дар байни кормандон дар соҳаҳо ва касбҳои ба ҳам алоқамандро истиқбол мекунанд. Ин дар натиҷаи истифода бурдани техникаи нав ва технологияи нав дар пешниҳоди хизмати сайёҳӣ мебошад. Гузашта аз ин, барои фаъолияти пурсамари корхонаҳо ва ташкили соҳаи сайёҳӣ, қорӣ намудани навоарӣ на танҳо аз роҳбарону мутахассисони соҳибтаҷриба, балки коргарони баландихтисос низ талаб карда мешавад. Талабот ба меҳнат ин нишондиҳандаи маҷмӯи фаъолияти рекреатсионӣ дар сатҳи минтақа мебошад, ки падидаҳо ва равандҳои гуногуни иҷтимоӣ иқтисодиро инъикос менамояд, ки бинобар ин талабот ба меҳнат ба миён меояд. Дар баробари ин тағйир ёфтани талабот ба қувваи корӣ бештар аз тағйир ёфтани шумораи қойҳо — ҳаракат ва тақрористехсолкунии онҳо ба амал меояд. Талабот ба қувваи корӣ бо маҷмӯи омилҳои муайян карда мешавад, ки на ҳамеша ҷузъи ҳуди системаи бозори меҳнат мебошанд. Дар аксари мавридҳо ин омилҳо якҷоя мешаванд, баъзе аз омилҳои унсурҳои бозорҳои ба ҳам алоқаманди низоми иҷтимоӣ иқтисодӣ мебошанд. Масалан, чунин унсурҳои системаи истеҳсоли (бозори мол), монанди ҳаҷми маҳсулот (дар мавриди сайёҳӣ — шумораи хизматрасониҳо) бо як гуруҳ омилҳо — талабот ба маҳсулот (хизмат), ҳаҷми фондҳои истеҳсоли, шумораи коргарони ба кор андохташуда, технология муайян карда мешавад.

Ҳамин тариқ, тавассути таъсир расонидан ба унсурҳои бозорҳои ҳамшафати бозори меҳнат метавон ба талабот ба қувваи қорӣ таъсир расонд, ки ин дар навбати худ боиси тағйирот дар инфрасохтори минтақа мегардад. Ин дигаргуниҳо ба ташкили ҷамъиятии тараққиёти итисодиёти вилоят низ таъсир мерасонанд, ки ин ба вазъи бозори меҳнати минтақавӣ таъсир мерасонад. Аз ин нуқтаи назар, бозори хизматрасонии сайёҳӣ ва умуман соҳаи сайёҳӣ низ таваҷҷуҳи хоса дорад. Рушди инфрасохтори сайёҳӣ дар сатҳи минтақавӣ на танҳо ба ҷузъи иқтисодии системаи минтақавӣ, балки ба ҷузъи иҷтимоии низоми минтақавӣ низ таъсири мусбат мерасонад. Рушди соҳаи сайёҳӣ ҳамчун самти фарҳангӣ ва иҷтимоӣ бо назардошти неруи инсонии минтақа ба роҳ монда шудааст. Ҳамзамон, унсурҳои низоми иҷтимоию иқтисодии минтақа ба ҳам таъсир мерасонанд - унсурҳои инфрасохтори бахши сайёҳӣ иқтидори инсонии минтақаро афзоиш дода, иқтидори инсонии минтақа сатҳу ҳудуди рушди кишварро муайян мекунад. Минтақаро ҳамчун заминаи рушди самти нави сайёҳӣ ё баланд бардоштани самаранокии самти кунунии соҳаи сайёҳӣ баррасӣ намуда, пеш аз ҳама, бояд хусусиятҳои иқтидори инсонии минтақа – дараҷаи маълумот, дониш, малака, малакаи мавҷудаи аҳолии аз ҷиҳати иқтисодии вилоят (аз нуқтаи назари корфармо) ва аҳолии боқимондаи вилоят (ҳамчун истеъмолкунандагони хизматрасонии инфрасохтор ва бахши туризм инфрасохтор ва бахши туризм) ба инобат гирифта шавад. Илова бар ин, хусусияти муҳим таъмин намудани бозори меҳнат бо номзадҳои зарурӣ (таъмини қорӣ), яъне чунин микдор, ки талаботро ба қувваи қорӣ пурра қонеъ гардонад. Дар сурати мавҷуд набудани номзадҳои зарурӣ дар бозори меҳнат, соҳаи сайёҳӣ ҳамчун субъекти бозори меҳнат бояд ба низоми иҷтимоию иқтисодии минтақа таъсири муайян расонад - рушди инфрасохтори тавлиди кадрҳои зарурӣ, аз як тараф, аз тарафи дигар, истеъмолкунандагони хизмати сайёҳӣ ба вучуд оваранд.

Ҳамин тариқ, ҷустуҷӯи механизмҳои имконпазири танзими бозорҳои минтақавии меҳнат вазифаи муҳимтарини иқтисодиёт мебошад, зеро имрӯз минтақа як субъекти соҳибқории мустақил буда, метавонад сиёсати иқтисодии худро дар доираи ҳалли мушкилоти маҳаллӣ, бидуни таъсир ба манфиатҳои дигар минтақаҳо ташаккул диҳад. Ҳамзамон, рушди ҳамаҷонибаи соҳаи сайёҳӣ дар сатҳи минтақавӣ ва дар сатҳи тамоми кишвар метавонад яке аз механизмҳои ташкили иҷтимоию иқтисодии рушди минтақа гардад ва дар натиҷа омили тавоноии танзими бозори меҳнат гардад.

АДАБИЁТ

1. Бобрешова И. П. Конъюнктура регионального рынка труда // Вестник Оренбургского государственного университета. 2015. № 8. С. 8–14.
2. Куценко Е. И. Инновационная политика как инструмент перехода к устойчивому развитию региона // Менеджмент в России и за рубежом. 2014. № 3. С. 79–84.
3. Лапаева М. Г. Теоретические аспекты регионального развития в современных условиях // Вестник Оренбургского государственного университета. 2013. № 8. С. 119–123.
4. Малинин А. М., Андреева Д. А. Развитие сельского туризма в регионах России как форма повышения уровня социально-экономического развития региона // Известия Санкт-Петербургского государственного аграрного университета. 2016. № 44. С. 204–209.

REFERENCES

1. Bobreshova I.P. Environment of regional labor market [Kon'yunktura regional'nogo rynka truda] // Messenger of the Orenburg State University [Vestnik Orenburgskogo gosudarstvennogo universiteta]. 2015. N 8. P. 8–14. (Rus)
2. Kutsenko E. I. Innovative policy as the instrument of transition to sustainable development of the region [Innovatsionnaya politika kak instrument perekhoda k ustoichivomu razvitiyu regiona] // Management in Russia and abroad [Menedzhment v Rossii i za rubezhom]. 2014. N 3. P. 79–84. (Rus)
3. Lapaeva M. G. Theoretical aspects of regional development in modern conditions [Teoreticheskie aspekty regional'nogo razvitiya v sovremennykh usloviyakh] // Bulletin of the Orenburg State University [Vestnik Orenburgskogo gosudarstvennogo universiteta]. 2013. N 8. P. 119–123. (Rus)
4. Malinin A. M., Andreeva D. A. Development of rural tourism in regions of Russia as a form of increase in level of social and economic development of the region [Razvitie sel'skogo turizma v regionakh Rossii kak forma povysheniya urovnya sotsial'no-ekonomicheskogo razvitiya regiona] // News of the St. Petersburg State Agricultural University [Izvestiya Sankt-Peterburgskogo gosudarstvennogo agrarnogo universiteta]. 2016. N 44. P. 204–209. (Rus)